

EUROOPA KOHTU OTSUS
24. november 1982*

[...]

1. Kaupade vaba liikumine – Koguselised piirangud – Samaväärse toimega meetmed – Reklaamikampaania kodumaiste toodete edendamiseks – Riikide antavat abi reguleerivad õigusnormid – Kohaldatavus kampaania rahastamise meetodile – Võimalus, mis ei välista samaväärse toimega meetmete keelu kohaldamist

(EMÜ asutamislepingu artiklid 30, 92 ja 93)

2. Kaupade vaba liikumine – Koguselised piirangud – Samaväärse toimega meetmed – Reklaamikampaania kodumaiste toodete edendamiseks – Tegevus, mis kujutab endast samaväärse toimega meetet – Nõuded – Mittekohustavatel meetmetel põhinev praktika – Väheoluline

(EMÜ asutamislepingu artiklid 2, 3 ja 30)

[...]

Kohtuasjas 249/81,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigusnõunik Rolf Wägenbaur, keda abistas komisjoni õigustalituse liige Peter Oliver, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o Oreste Montalto, Jean Monnet Building, Kirchberg,

hageja,

versus

Iirimaa, esindaja *Chief State Solicitor* Louis J. Dockery, keda abistasid *Senior Counsel* John D. Cooke ja *Senior Counsel* H. J. O'Flaherty, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Iirimaa saatkond,

kostja,

mille esemeks on taotlus kinnituse saamiseks selle kohta, et meetmete tarvituselevõtmisel Iirimaa kaupade edendamiseks Iirimaa on Iirimaa rikkunud EMÜ asutamislepingu artiklist 30 tulenevaid kohustusi,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed P. Pescatore, A. O'Keefe ja U. Everling, kohtunikud lord Mackenzie Stuart, G. Bosco ja T. Koopmans,

* Kohtumenetluse keel – inglise.

kohtujurist: F. Capotorti,

kohtusekretär: P. Heim,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

1. Euroopa Kohtu kantseleis 15. septembril 1981 registreeritud hagiavaldusega esitas Euroopa Ühenduste Komisjon Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 169 alusel hagi avalduse tegemiseks selle kohta, et Iirimaa toodete müümise ja ostmise edendamise kampaania korraldamisel oma territooriumil on Iirimaa rikkunud asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

I Hagi ese

2. 25. veebruaril 1981 Iirimaale esitatud põhjendatud arvamuses kampaania „Buy Irish” kohta märkis komisjon, et 1978. aasta jaanuaris algatas Iirimaa valitsus kolmeaastase programmi Iirimaa toodete edendamiseks. Kampaaniat alustati 18. jaanuaril 1978 Iirimaa tööstus-, kaubandus ja energeetikaministri kõnega. Kõnes teatas minister, et kampaania eesmärk on saavutada „üleminek imporditud toodetelt Iirimaa toodetele 3% ulatuses tarbijate kulutuste kogusummast” ja et kampaania kujutab endast „põhjalikult läbimõeldud algatuste kogumit, mis moodustab tervikliku Iirimaa kaupade edendamise programmi ja millega kaasnevad konkreetsed ettepanekud tootja, turustaja ja tarbija kaasamiseks”.

3. Põhjendatud arvamuses öeldi, et Iirimaa valitsus on võtnud tarvitusele mitmeid Iirimaa toodete edendamiseks välja töötatud meetmeid ning jätkab nende tarvituselevõttu kõnes nimetatud tingimuste kohaselt. Põhjendatud arvamuses viidati järgmistele meetmetele:

(a) tasuta teabeteenuse osutamine tarbijatele, kes soovivad teada, milliseid konkreetse kaubaliigi tooteid Iirimaal valmistatakse ja kust neid osta saab (teenus Shoplink Service);

(b) näituseruumide andmine üksnes Iirimaa toodete tutvustamiseks Dublini suures messikeskuses, mida juhib Irish Goods Council, mis on väidetavalt riigiasutus;

(c) märgi „Guaranteed Irish” kasutamise edendamine Iirimaal valmistatud toodete puhul koos selle märgiga toodete kohta esitatud kaebuste uurimise erisüsteemiga, mille lõi Irish Goods Council;

(d) Iirimaa toodete edendamiseks Irish Goods Council'i poolt korraldatav suur reklaamikampaania, mis hõlmab eelkõige selliste väljaannete avaldamist ja levitamist nimetatud asutuse poolt, mis julgustavad tarbijaid ostma üksnes kodumaiseid tooteid.

4. Hagiavalduses märgib komisjon, et teenuse Shoplink Service ja Dublini näituseruumidega seotud tegevuse on Iirimaa valitsus nüüdseks lõpetanud. Kuid kahte ülejäänud tegevust on jätkatud isegi pärast kampaaniaks ette nähtud kolme aastat. Lisaks on reklaamikampaaniat järk-järgult laiendatud eelkõige laiaulatuslike reklaamide abil, mida Iirimaa toodete edendamiseks ajakirjanduses ja televisioonis avaldatakse.

5. Iirimaa valitsus tunnistab, et Iirimaal korraldati kolmeaastane programm Iirimaa toodete ostmise edendamiseks. Valitsus väidab, et kuna teenuse Shoplink Service ja Dublini näituseruumide kasutamine lõpetati komisjoni nõudel, koosneb programm üksnes reklaamikampaaniast, mida vahendatakse ajakirjanduse ja televisiooni kaudu, plakatite ja brošüüride avaldamise ning märgi „Guaranteed Irish” kasutamise teel, mille eesmärk on viia Iirimaa tarbijaid Iirimaal valmistatud toodetega paremini kurssi ja suurendada Iirimaa elanikkonna teadlikkust seose kohta selliste toodete Iirimaal turustamise ja riigis esineva tööpuuduse probleemi vahel.

6. Reklaamikampaania osas kinnitab Iirimaa valitsus, et see on osa Irish Goods Council'i tegevusest. Siiski ei saa seda asutust pidada riigiasutuseks; see on üksnes organisatsioon, mille abil võivad Iirimaa eri tööstusvaldkonnad teha koostööd endi ühiseks hüvanguks. Irish Goods Council'i tegevus ei põhine õigusnormil ning valitsuse kaasamine seisneb vaid rahalises abis ja moraalses toes.

7. Komisjon väidab, et Irish Goods Council'i tegevust saab Iirimaa valitsusega vaieldamatult seostada. Eelkõige märgib komisjon seda, et asutuse põhikirja alusel on asutuse korralduskomitee liikmed ametisse määranud tööstus-, kaubandus- ja energeetikaminister.

8. Komisjon leiab, et Iirimaal läbiviidavat Iirimaa toodete müümise ja ostmise edendamise kampaaniat peab käsitama meetmena, millel on koguselise impordipiiranguga samaväärne toime. Iirimaa väidab esiteks seda, et Iirimaa valitsus ei ole võtnud tarvitusele „meetmeid” asutamislepingu artikli 30 tähenduses, ja teiseks seda, et Irish Goods Council'ile antud rahalist abi ei tule hinnata mitte asutamislepingu artiklit 30, vaid artikleid 92 ja 93 silmas pidades.

9. Enne nende väidete põhiküsimuste hindamist tuleb käsitleda Irish Goods Council'i seisukohta.

II Irish Goods Council

10. Irish Goods Council asutati 25. augustil 1978, mõned kuud pärast vaidlusaluse kampaania alustamist piiratud tagatisega äriühinguna, millel ei ole aktsiakapitali; see registreeriti vastavalt Iirimaa äriühingute seadusele (Companies Act 1963). Asutus on

tegelikult kahe asutuse – piiratud tagatisega ja Companies Act'i alusel registreeritud äriühingu National Development Council ja töörühma Working Group on the Promotion and Sale of Irish Goods – ühinemise tulemus.

11. Iirimaa valitsus väidab, et Irish Goods Council asutati valitsuse toetusel selleks, et aidata Iirimaa tööstusel raskustest üle saada. Asutus moodustati eesmärgiga luua raamistik, mille alusel saaksid eri tööstusharude esindajad koonduda, et teha koostööd endi ühiseks hüvanguks.

12. Irish Goods Council'i korralduskomitee koosneb vastavalt asutuse põhikirjale 10 isikust, kelle määrab ametisse tööstus-, kaubandus- ja energeetikaminister; sama minister määrab korralduskomitee liikmete hulgast ametisse esimehe. Liikmed ja esimees määratakse ametisse kolmeks aastaks ning nende ametiaega võib pikendada. Tegelikult valib korralduskomitee liikmed minister sellisel viisil, et esindatud oleks asjakohased Iirimaa majandussektorid.

13. Iirimaa valitsuse poolt Euroopa Kohtu nõudel esitatud teabest ilmneb, et Irish Goods Council'i tegevust rahastatakse Iirimaa valitsuse ja eratööstuse makstavatest toetustest. Riikliku ja erasektori toetuste summa oli 1978. aasta augustist 1979. aasta detsembrini vastavalt 1 005 000 ja 175 000 Iiri naela, 1980. aastal 940 000 ja 194 000 Iiri naela ning 1981. aastal 922 000 ja 238 000 Iiri naela.

14. Iirimaa valitsus ei ole eitanud, et Irish Goods Council'i tegevus seisneb pärast teenuse Shoplink Service ja Dublinis Iirimaa tootjatele pakutud näituseruumide kasutamise lõpetamist eelkõige reklaamikampaania korraldamises Iirimaa toodete müümise ja ostmise soodustamiseks ning märgi „Guaranteed Irish” kasutamise edendamises.

15. Seega on ilmne, et Iirimaa valitsus määrab ametisse Irish Goods Council'i korralduskomitee liikmed, eraldab asutusele riigitoetusi, mis katavad suurema osa asutuse kuludest, ning lõpuks määrab kindlaks asutuse poolt Iirimaa toodete müümise ja ostmise edendamiseks läbi viidava kampaania eesmärgid ja üldise kava. Sellises olukorras ei saa Iirimaa valitsus tugineda asjaolule, et kampaania viis läbi eraettevõtte, ja vabaneda selle alusel vastutusest, mis tal asutamislepingu sätete kohaselt võib olla.

III Asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaldatavus

16. Iirimaa valitsus väidab, et isegi kui kampaania eesmärk või toime oli teistest liikmesriikidest pärineva impordi tõrjumine, tuleb seda hinnata riigiabi käsitlevate asutamislepingu artiklite 92 ja 93 alusel. Nende õigusnormide kohaldatavus välistab asutamislepingu artikli 30 kohaldatavuse, millele komisjon oma kohtuasjas tugineb.

17. Iirimaa valitsus märgib, et kampaania viis tegelikult läbi Irish Goods Council ja et valitsuse roll on piirdunud moraalse toe ja rahalise abiga. Kui vastavalt komisjoni väitele takistati kampaania käigus kaupade vaba liikumist ühenduse piires, edendades

kodumaiseid tooteid imporditud toodete arvelt, saab seda asjaolu seostada vaid valitsuse eraldi otsusega – nimelt otsusega toetada Irish Goods Council'i.

18. Siiski tuleb märkida, et asjaolu, et olulist osa kampaaniast rahastab Iirimaa valitsus ning et asutamislepingu artikleid 92 ja 93 võib seda laadi rahastamisele kohaldada, ei tähenda, et kampaania ise on vaba artiklis 30 sätestatud keeldudest.

19. Kui Iirimaa valitsus leidis, et selline rahastamine oli abi artiklite 92 ja 93 tähenduses, siis oleks ta igal juhul pidanud kooskõlas artikli 93 lõikega 3 komisjoni sellest abist teavitama.

IV Asutamislepingu artikli 30 kohaldamine

20. Komisjon väidab, et kampaaniat „Buy Irish” ja kampaania jätkamiseks tarvitusele võetud meetmeid tuleb tervikuna vaadelda meetmetena, millega soodustatakse üksnes kodumaiste toodete ostmist. Selliseid meetmeid peetakse liikmesriikide artiklil 30 põhinevate kohustustega vastuolus olevaks. Komisjon viitab komisjoni 22. detsembri 1969. aasta direktiivi 70/50/EMÜ (mis põhineb artikli 33 lõike 7 sätetel, nende meetmete kaotamise kohta, millel on koguseliste impordipiirangutega samaväärne toime ja mida ei hõlma muud EMÜ asutamislepingu kohaselt vastuvõetud sätted) (EÜT 1970, L 13, lk 29) artikli 2 lõike 3 punktile k. Vastavalt artikli 2 lõike 3 punktile k tuleb meetmeid, millega soodustatakse üksnes kodumaiste toodete ostmist, pidada asutamislepingus sisalduvate keeldudega vastuolus olevaks.

21. Iirimaa valitsus väidab, et artiklis 30 nimetatud koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmete keeluga peetakse silmas üksnes „meetmeid”, mis teisisõnu on riigiasutuses kehtestatud siduvad õigusnormid. Siiski ei ole Iirimaa valitsus võtnud vastu sellist õigusnormi, mis piirdub moraalse toetuse ja rahalise abi andmisega Iirimaa tööstusharude tegevusele.

22. Iirimaa valitsus rõhutab veelgi, et kampaanial ei ole olnud piiravat mõju impordile alates ajast, mil Iirimaa kaupade osakaal kõikidest Iirimaa turul müüdud kaupadest langes 49,2 protsendilt 1977. aastal 43,4 protsendini 1980. aastal.

23. Esimene märkus on see, et kampaaniat ei saa võrdsustada eraõiguslike või avalike ettevõtjate või ettevõtjate rühma reklaamiga, milles kutsutakse inimesi üles nende ettevõtjate valmistatud tooteid ostma. Hoolimata vahenditest, mida kampaania elluviimiseks kasutatakse, kajastab see Iirimaa valitsuse läbimõeldud kavatsust asendada Iirimaa turul imporditud tooted kodumaiste toodetega ning kontrollida sellega teistest liikmesriikidest pärineva impordi voogu.

24. Siinkohal tuleb mees pidada, et kampaania alustamisel märkis Iirimaa valitsuse esindaja, et see on põhjalikult läbimõeldud algatuste kogum, mis moodustab tervikliku kodumaiste toodete edendamise programmi; et Irish Goods Council asutati Iirimaa

valitsuse algatusel mõned kuud hiljem ning et tervikliku programmi rakendamise ülesanne vastavalt valitsuse plaanile usaldati või jäeti nimetatud asutusele.

25. Kuigi võib tõi olla, et programmi kaks osa, millega on siiani jätkatud, nimelt reklaamikampaania ja märgi „Guaranteed Irish” kasutamine, ei ole Iirimaa turu vallutamisel kodumaiste toodetega märkimisväärselt edukad olnud, ei ole võimalik mööda vaadata asjaolust, et tõhususest hoolimata on need kaks tegevust osa valitsuse programmist, mis on välja töötatud imporditud toodete asendamiseks kodumaiste toodetega ning mis mõjutab liikmesriikide vahelise kaubanduse mahtu.

26. Reklaamikampaaniat Iirimaa toodete müümise ja ostmise edendamiseks ei saa lahutada selle algsest mõttest valitsuse programmi osana või seosest märgi „Guaranteed Irish” tarvituselevõtmisega ja selle märgiga toodete kohta esitatud kaebuste uurimise erisüsteemi loomisega. Iirimaa toodete kohta esitatud kaebuste uurimise süsteemi loomine annab piisavalt kinnitust kampaania „Buy Irish” taustakorralduse taseme ja kampaania diskrimineeriva laadi kohta.

27. Sellistel asjaoludel kujutavad kaks kõnealust tegevust Iirimaa valitsuse poolt algatatud ja tema abiga jätkatud riikliku praktika loomist, mille võimalik mõju teistest liikmesriikidest pärinevale impordile on võrreldav valitsuse siduvatest meetmetest tuleneva mõjuga.

28. Sellise tegevuse suhtes kohaldatakse samuti asutamislepingu artiklis 30 sätestatud keeldu, sest see ei rajane ettevõtjate jaoks siduvatel otsustel. Isegi sellised liikmesriigi valitsuse poolt tarvitusele võetud meetmed, mis ei ole siduva toimega, võivad mõjutada ettevõtjate ja tarbijate käitumist riigis ja seega võivad need nurjata asutamislepingu artiklis 2 märgitud ja artiklis 3 edasiarendatud ühenduse eesmäärke.

29. Tegemist ongi juhtumiga, kui selline piirav tegevus nagu antud näite puhul kujutab endast valitsuse määratletud programmi elluviimist, mis mõjutab riigi majandust tervikuna ning mille eesmärk on kontrollida liikmesriikide vahelist kaubavoogu, soodustades kodumaiste toodete ostmist riiklikul tasandil läbi viidava reklaamikampaania abil ja üksnes kodumaistele toodetele kohaldatava erikorra loomise abil, ning kui see tegevus on tervikuna seostatav valitsusega ja seda viiakse organiseeritud viisil ellu kogu riigi territooriumil.

30. Seega on Iirimaa rikkunud asutamislepingust tulenevaid kohustusi, korraldades oma territooriumil kampaania Iirimaa kaupade müümise ja ostmise edendamiseks.

Kohtukulud

31. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud. Kuna kostja on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud jätta tema kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1. Korraldades oma territooriumil kampaania Iirimaa toodete müümise ja ostmise edendamiseks, on Iirimaa rikkunud asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

2. Mõista kohtukulud välja kostjalt.

Mertens de Wilmars

Pescatore

O'Keefe

Everling

Mackenzie Stuart

Bosco

Koopmans

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 24. novembril 1982. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

J. Mertens de Wilmars